

lytického žiarovzdorného skla značky Výkor. Základné zloženie skloviny je asi 75% kysličníka kremičitého, 20% kysličníka boritého a 5% kysličníkov alkalických. Pracuje sa asi tak, že sklovina tohto zloženia po ochladení zhotoveného predmetu sa rozdelí na dve vrstvy: na vrstvu, obsahujúcu asi 90% kysličníka kremičitého, 4% kysličníka boritého a 1% alkalických kysličníkov, a na vrstvu azda nejakého silikoboritanu. Táto vrstva sa pôsobením 3n kyseliny soľnej za tepla rozpustí a predmet, ktorý je po tejto operácii pórovitý, sa zahreje na vysokú teplotu asi 1000 až 1100°C. Tým sa sklo zacelí za súčasného zmenšenia objemu. Takto vzniknutý tovar sa svojimi vlastnosťami blíži vlastnostiam taveného kremeňa.

Ako z tohoto stručného prehľadu dnešného stavu hľadania na poli riešenia štruktúrálnej otázky skla vidieť, je sklársky výskum pomerne mladý a poskytuje ešte vďačné pole nielen pre teoretika, ale, ako sa na príklade skla Výkor ukázalo, aj pre technologa.

Literatúra:

H. Thienc: Glass I. (1931). — G. W. Morey: The properties of Glass (1938). — O. Wichterle: Organická chemie (1947). — M. Fanderlík: Sklár. rozhledy, XXIV, 1—4 (1948). — N. Kreidl: Sklár. rozhledy, XXII, 85—87 (1946).

Pohľad do dejín sklárstva na Slovensku.

Z príležitosti usporiadania „Sklárskeho večera“ Krajinskou skupinou Čs. keramickej a sklárskej spoločnosti v Bratislave dňa 21. marca 1949 úvodný prejav za podnikové riaditeľstvo národného podniku „Slovenské sklárne“ povedal nám. podnikový riaditeľ Zolo Šeb o. Po pozdravení všetkých prítomných s uznaním konštatoval, že za zdarilé usporiadanie večera možno ďakovať našej agilnej Krajinskej skupine Čs. keramickej a sklárskej spoločnosti, ktorá ako usporiadateľka v rámci svojej plodnej spolkovej činnosti s náležitou starostlivosťou pripravila odborne poučnú náplň „Sklárskeho večera“, a potom pokračoval:

„Popri Krajinskej skupine naša osobitná vďaka patrí prednostovi ústavu chemickej technológie látok anorganických Slovenskej vysokej školy technickej, p. prof. Ing. Dr. M. Gregorovi, ktorý svojim mimoriadne kladným a budovateľským postojom k potrebám slovenského sklárstva dal našej technike dobrý základ na vedecké odborné školenie prvých poslucháčov techniky, budúcich to chemických inžinierov, ktorí v budúcnosti bezpochyby prevezmú do svojích rúk osud tohto priemyselného sektora. Môžeme len uistiť p. prof. Gregora, resp. našu techniku, a náš nádejný poslucháčsky dorast, ktorý sa osobitne venuje sklárskemu odboru, že náš národný podnik tak ako doteraz, i v budúcnosti bude si pokladať za svoju dejinnú povinnosť, vaše snahy v tomto smere morálne aj hmotne čo možno najviac podporiť, aby sa dohonilo v dnešnom

socialistickom zriadení na tomto poli to, čo sklárne na Slovensku s takou bohatou a aj inak skvelou minulosťou, resp. ich bývalí majitelia, doteraz zameškali”.

Nám. riaditeľ Šebo poukázal na to, ako málo sú informované aj naše hospodárske kruhy o slovenskom sklárstve a aká dejinná zodpovednosť nás núti, vykonať veľa pre tento, na históriu taký bohatý a kedysi taký významný a ušľachtilý priemyselný odbor.

Veru, v tomto smere sa veľa zameškalo. Starostlivosť o technické a vedecké školenie dorastu — ak vôbec nejaké kde-tu bolo — bolo minimálne a nestačilo usmerňovať zachytenie výrobného a technického pokroku svetového v sklárstve a jemu sa prispôbiť. Sklárske umenie sa proste vyvíjalo prenášaním s pradeda až na vnuka, Ešte aj dnes máme huty, alebo aspoň na hutách ľudí, ktorým je ťažko dokázať, že pokrok v sklárskej technike si vynucuje určité reformy a že sa to nedá tak robiť, ako sa to od starého otca v krudlochu naučili, že treba vyrábať racionálnejšie a lacnejšie bez zvýšenia fyzickej námahy človeka-sklára.

Veľký obdiv zasluhuje, na akú pozoruhodnú výšku kvality a umeleckej hodnoty sa dostalo za takýchto prísne konzervatívnych, ba technicky primitívnych vývojových pomerov slovenské sklárstvo za 6 storočí, a to hlavne vo svojom výrobné najvýraznejšom a najušľachtilejšom odbore — v ručnej výrobe kališkoviny, brsných a maľovaných a leptaných váz a vrstveného skla. Iste nie malou mierou prispel k tomu práve ten zazlievaný konzervatizmus, že zdokonaľovanie v tomto odbore mohlo postupom času dosiahnuť skutočne špičkové finesy, no vysoký vývoj treba pripisovať iste aj tomu, že jednotlivé hute chránily tajomstvá svojej výroby, čím sa špecializovali na určitý druh, vyvíjali sa v nich silní a schopní jednotlivci s túhou vyniknúť nad svojich druhov práve tak, ako chcela huta vyniknúť a predstihnúť huty ostatné. A keď je k tomu známa vysoká intelektualita, bystrosť, svetaskúsenosť väčšina našich — aspoň tých starých — sklárov, ľahko si vieme vysvetliť, ako sa dostalo sklárstvo u nás hlavne v kališkovine na takú vysokú úroveň v rukodielnej výrobe, že ozaj nemá páru na svete.

Musíme si tiež pripomenúť, že skláreň v počiatkoch sklárstva na dnešnom území Slovenska netvorily huty, ako ich dnes poznáme, ale bola to obyčajne rodina majstra sklára (hovorilo sa mu „gazda”), ktorá získala povolenie od vtedajších urodzených pánov, aby sa v ich chotári usadili, postavili si v lese sklársku pec a za odovzdanie predom smluvených výrobkov majiteľovi mohol sklár prevádzať svoje umelecké remeslo a kryť svoju potrebu výrobných surovín z miestnych prírodných zdrojov. Lebo to bola predovšetkým podmienka založenia sklárskej pece, aby na mieste bolo dosť kvalitného tvrdého dreva, čistej žabice a ohňovzdornej hlíny pre stavbu pece a na výrobu nádob, v ktorých sklo varil. No, nemsela tu chýbať ani tekúca voda, ktorá mu pomáhala potrebnú surovinu spracovaním pripraviť na použitie. Po splnení predpo-

kladu surovín základom sklárskeho remesla sa stala sklárska pec. Nevieme presne, ako takáto sklárska pec vyzerala, ale isté "je, že zo začiatku bola to iba jedna nádoba — neskoršie pomenovaná „pernica“ (pravdepodobne od slova „prať-tíct“ alebo od „perlenia“ skla pri varení), pod ktorou sa priamo kúrilo suchými tvrdými šajtami. Pernica bola uzavretá pod klenbou z ohňovzdorných hĺn, čím sa docieľovala potrebná a rovnomerná teplota. Celá táto pec bola proti poveternostným vplyvom chránená strechou, obyčajne drevenou a pracovný priestor chránený stenami drevenými alebo hlinenými. Tento priestor slúžil zo začiatku aj ako príbytok sklára a jeho rodiny. No, nemyslíme si že za takýchto podmienok mal sklo uvarené za 12—14 hodín, aká je dnes doba taviaceho procesu. Trvalo to 2—3 dni a potom, keď mal sklo utavené bez prestania a nepretržite vyrábala obsah svojej pernice, kým celú nevyrobil, čo trvalo 20, ba až viac hodín. Do svojich výrobkov vkladal celý svoj um, dovednosť, zručnosť a tvorivú fantáziu. Celá rodina mu pri tom musela pomáhať. Taký 5—6ročný chlapčisko veru už musel držať formu, ktorú si majster sám vyrezával z tvrdého dreva. Ešte aj dnes, keď prejdete naše huty, nájdete negramotných starcov 75ročných, ktorí majú 70 rokov odpracovaných v hute; matky ich v chrbtovom koši nosily do roboty.

Tento pomalý taviaci a výrobný proces opakoval sa obyčajne do tej doby, kým sklár alebo narobil dosť výrobkov, aby nimi naložený mohol sa vydať na namáhavú pešiu cestu do miest na ich speňaženie alebo výmenu za potraviny a za iné články potrebné k jeho skromnému životu, alebo kým mu pec nevyhovovala službu. V takomto prípade, ak mal na okolí ešte dosť surovín, pec opravil a zostal. Ak suroviny v mieste vyčerpali, išiel ďalej a postavil si pec novú. V zime obyčajne nepracoval a pripravoval si drevo a ostatný materiál, potrebný na tavenie skla.

Ak sklár nemal dosť početnú rodinu pre potrebnú pomoc pri výrobe, priberal si pomoc cudziu, pred ktorou však úzkostlivo chránil tajomstvo svojho výrobného umenia a iba zriedka dal jej možnosť nazrieť a zapracovať sa do remesla. O takúto cudziu pomoc nebola núdza, hoci išlo o namáhavú prácu, pretože sklársky cech bol veľmi vážny a čestný a pri tom nie nevýnosný. V tých dobách si predsa hoc kto nemohol dovoliť napiť sa ohnivého vína zo skleneného krištáľového kalicha, patrilo to k spoločenskému a stavovskému bontónu bohatých rodín a takéto výrobky platili ťažkými zlatákmi a toliarmi, takže sklár ich vždy veľmi dobre speňažoval. Vážnosť sklárskeho cechu dokazuje aj možnosť užívania názvu „sklársky majster“ a vraj majstri boli vyznamenaní tým, že mohli k rovnošate nosiť šabľu s pozlateným košom a rukoväťou, na znak toho, že ktorýsi panovník daroval istému sklárovi ako prejav svojho obdivu a uznania nad jeho umeleckou sklárskou prácou šabľu so zlatým košom a sklárstvo povýšil do cechu majstrovského.

Stúpajúci záujem o sklárske výrobky nútil sklárov zvýšiť vý-

kon, rozširovať pece a rozmnožovať pracovné sily. Pomaly sa vytváral väčší pracovný celok spojovaním sa niekoľkých sklárskych rodín s rozmnožovaním počtu pernic a pecí; pracovný priestor okolo pecí nemohol už slúžiť za príbytok a začaly sa budovať chatrče, z ktorých sa vytváraly osady a z osád sa rozrástali aj mestá. Základom mnohých našich dedín a miest bolo sklárska pec.

Dôkazom toho sú mnohé pomenovania dnešných našich obcí, mená obyvateľov a zbytky sklárskej pece v takýchto dedinách či mestách, k čomu sa však vrátíme neskoršie.

A teraz, vážení prítomní, — pokračoval vo svojej prednáške nám, podnikový riaditeľ Zolo Šebo, — prosím ešte o trochu vašej trepezlivosti, aby som vám mohol niektoré dejinné dáta uviesť z vývoja sklárstva na Slovensku tak, ako ich starostlivo a namáhavo sossbieral a ešte stále sbiera náš neúnavný sklársky historik Ján Bárta, technický úradník nášho závodu v Led. Rovniach.

Sfúkňime prach so zažltých listov sklárskej histórie bývalého horného Uhorska, čiže „Horniakov“, dnešného to územia Slovenska a vyľadajme si letopočet 1350. Tento rok je východiskovým a vôbec prvým dejinným letopočtom v našej sklárskej histórii.

Úradný dokument dokazuje, že majiteľ pánstva v Sklených Tepliciach ponúkal svoj majetok na kúpu kráľovi, pričom osobitne vyzdvihoval, že s majetkom ponúka aj skláraň, ktorá už 200 rokov vyrába sklenené náradie pre banské kráľovské mestá Štiavnicu a Kremnicu. Dokument je z r. 1550, to znamená, že už v r. 1350 pracovala tu skláraň. Prečo uvádza Bárta toto dátum? Jste preto, aby vyzdvihoval 600-ročnú tradíciu tohto cechu práve na území dnešného Slovenska, kde boli prvotriedne prírodné podmienky pre sklárne. Naproti tomu v Čechách sa doteraz uvádza ako najstarší známy sklársky letopočet č. 1359 a je spojený s menom Sklenářova Lhota na Šumave. Letopočet 1350 nie je presne historicky zachytený, ale za to máme už presné dáta z r. 1360, kedy Peter Glaser založil skláraň Sklenô pri Kremnici (podľa listiny turčianskeho konventu, datovaného 25. júla 1360). Podľa zakladajúcej listiny z archívu mesta Kremnica dostal Glaser v r. 1360 povolenie na výrub dreva v pralesi Čierna Hoha. Skláraň sa menovala tiež podľa svojho zakladateľa „Glaserhau“ alebo Glaserova Lehota.

V r. 1654 je zmienka o hute vo zvolenskej župe, Bártovi sa však ešte nepodarilo zistiť jej miesto a názov.

V r. 1630 bola postavená huť v Novej Bani nad dnešným mestom a ako zaujímavosť treba zdôrazniť, že banské mesto Nová Baňa dalo sklárskemu majstrovi Michalovi Ulbmovi podporu 2400 zlatých na založenie sklárne a zaplatilo mu cestovné 35 toliarov, ktoré mal splatiť sklenenými výrobkami. Z toho listinne zachyteného prípadu bezpochyby sa presvedčame, že aký veľký záujem bol v tých dobách o sklárske remeslo, pretože iní remeselníci museli v tej dobe už mestu platiť, aby sa mohli v ňom usadiť.

V r. 1678 prenajala kňažná Pálffy, rod. Harrachová, hutu v Ompitále v Malých Karpátoch sklárskemu majstrovi Jurajovi Bauerovi. Táto skláraň zanikla v XVIII. storočí.

Z r. 1707 máme tiež zaujímavý záznam. Knieža Rákóczi nariaďil presťahovať z moravského pohraničia došlých sklárov zo sklárne Stupava pri Prešporku do svojej sklárne v Mukačeve, kde mali vyrábať jemné sklo.

Tento historický dokument, ako aj pôvodné a najstaršie mená sklárov u nás sú nepopierateľným dôkazom, že sklárstvo zakladali u nás sklári došli hlavne z českého a moravského pohraničia. Títo sa však behom času asimilovali, splynuli s miestnym obyvateľstvom a preto sa dnes už v našom sklárstve stretávame s početnými rýdzo slovenskými menami, ba aj slovenskými pomenovaniami sklárskych predmetov, ako napr. pernica, baňka, varecha a iné, ktoré nahrádzujú názvy nemecké, ba prevzala ich aj česká sklárska technológia.

Na Slovensku sa vie doteraz o založení asi 70 sklárskych hutí, ktoré — ako som vpredu uviedol — boli existenčne podmienené miestnymi zdrojmi surovín, po vyčerpaní ktorých skláraň zanikla, aby inde zas vznikla a zas po čase zanikla. Najviac hutí je zaznamenaných asi v 30 km okruhu medzi Lučencom a Detvou. Bolo ich tu asi 20, z nich ešte aj dnes je v prevádzke najviac práve v tomto okolí. Sú to naše závody Utekáč, najstaršia to naša pracujúca huta, založená v r. 1787, ďalej Zlatno, Málinec, Katarínska Huta. Ďalšie známe a už v dávnej alebo blízkej minulosti vyhaslé huty boli na Síhle a v Kokave (kde sa naposledy vyrábalo ručne tabuľové sklo) a mená ako Vlkovo, Látky, Detvianska Huta, Skalisko, Horná a Dolná Bzová, Vlčovo, Dobrý Potok, Hámor, Stará Huta, Ďurkovka a iné, dokazujú dobré prírodné podmienky pre tvorenie sa sklární v tomto okolí. Nezabudnime ani na jednu z najväčších sklární Horného Uhorska, na Hriňovú, ktorej kvalitu výroby iste potvrdzuje tá okolnosť, že v r. 1903 vyrábala pre uhorský kráľovský dvor sklenené súbory s umeleckým rytým znakom Františka Jozefa. Ostatné sklárne boli roztrúsené od východných až po západné hranice Slovenska, o čom svedčia ešte aj dnes pracujúce sklárne Máriadolina v Kružľovskej Hute pri Bardejove a závody Lednické Rovné a Nemšová na Považí.

Bezpochyby stredné Slovensko bolo hlavným sídlom slovenského sklárstva. Tu sa dlhými stáročiami vyvíjal skutočne v potu tvári sklára tento umelecký a ušľachtilý priemysel, vytrbil sa v určitý svojráz a tu si ho čiastočne aj dnes zachoval.

Výrobky slovenských sklárov sa rozvážali v chrbtovom koši alebo na vozoch od prvopočiatku po celom Uhorsku, hlavne do Pešti a Viedne a odtiaľ putovali ďalej do sveta až po Áziu ako hľadaný a chýrečný tovar výrobnej akosti. Je historicky dokázané, že podomový obchod so sklenenými výrobkami a za-sklievanie oblokov ručne vyrábanými tabuľami v kráľovských

mestách, kde inak tento druh obchodovania bol zakázaný a prísne trestaný, bol povolený a vtedajšími zákonmi chránený. I toto dokazuje hodnotenie a uprednostňovanie tejto výroby v zašlých dobách.

Z mnohých príspevov, ktorými slovenské sklárstvo technicky a umelecky napomáhalo vývoj sklárstva, treba vyzdvihnúť, že v r. 1856 vynašiel Potančok v sklárni Zlatno irisové sklo, ktoré „v reflektujúcom svetle hrá vo všetkých dúhových farbách“. Na svetovej výstave v r. 1873 vzbudilo irisové sklo mimoriadne veľký záujem a jeho výroba bola dlho tajenou špecialitou tejto sklárne.

Veľa a veľa by sa dalo ešte rozprávať o sklárskom remesle z dôb jeho zašlej bohatej slávy, ale prejdime ešte pre ucelenie obrazu do prítomnosti.

Náš národný podnik, ktorý je začlenený v oblastnom riaditeľstve Keramických a sklárskych závodov na Slovensku, poľažne do ústredného orgánu Československých závodov v Prahe, spravuje na Slovensku 8 sklárskych závodov. Z týchto najväčší i svojou rozlohou i počtom zamestnancov je závod Lednické Rovne. V tomto závode bola v histórii slovenských sklárni vystavaná v r. 1942 prvá taviaca vaňa. Skláreň bola založená v r. 1892 Jozefom Schreiberom. V r. 1941 skláraň prešla do majetku svetovej viedenskej sklárskej firmy Stözlze, ktorá tu chcela vybudovať obrovský sklársky podnik, najväčší v juhovýchodnej Európe. Vojnové udalosti dovolily iba výstavbu asi poloviny závodu, ale aj tak je to jeden z najväčších závodov tohto druhu v ČSR. Výroba je tu ručná a čiastočne poloautomatická a vyrábajú sa tu počnúc od najjemnejšej kaľuškoviny, váz, flakonérie, petrolejového a osvetľovacieho a obalového skla, všetky druhy užitočného skla. Rafinácia skla v tomto závode je na veľmi vysokej úrovni. Je zaujímavé, že na našom kontinente tento závod prvý začal používať rafináciu pantografom, dovezeným z Anglicka.

Tomuto závodu musí národný podnik venovať ešte veľa pozornosti, aby ho dobudoval. V r. 1947 vyhorená pracovná hala je už síce v prevádzke, avšak očakáva zaplnenie svojho pracovného priestoru strojovými automatmi, aby sa mohli rentabilne využiť tu stojace taviace vane. Prestavba a zmodernizovanie starej časti závodu vyžiada si značný náklad. Bezpodmienečne treba vybudovať ústredné sklárske laboratórium, ktoré bude slúžiť všetkým sklárňam na Slovensku, a dobudovať už započaté a vybudovať nové sociálne zariadenia.

Na Považí máme ešte závod v Nemšovej, postavený Vincencom Schreiberom v r. 1901. Závod vyrába výhradne lisofúkané užitočné sklo. Tu budujeme novú pracovnú halu s prevádzkovými miestnosťami a plánujeme taktiež stavbu taviacej vane pre automatickú výrobu.

Na Pohroní spravujeme závod Novú Baňu, bývalú družstevnú skláraň, ktorá vyrába ručne a tiež lisofúkané rôzne užitočné predmety pre tuzemsko. Závod rozširujeme o novú pracovnú halu.

Na strednom Slovensku, ako som už spomenul, spravujeme štyri závody, a to: Utekáč, Zlatno, Málinec a Katarínsku hutu.

Utekáč, čo do veľkosti v poradí náš druhý závod, vyrába priemyselne sklo, a to všetky druhy žiarovkových baniek pre elektrické osvetlenie každého tvaru a prevedenia, včítane rádiolámp, vysielacích lámp, autolámp, ďalej vložky do termosových fliaš, vianočné ozdoby, laboratórne sklo. Závod rozširujeme o novú pracovnú halu a chceme vybudovať sústredenú výrobu pernic a ohňovzdorného materiálu, čo podporuje blízkosť výdatných ložísk poltárskych hĺn. Závod založil gróf Forgách v r. 1787. Sklo sa tu vyrába výhradne ručne a pre zrentabilnenie výroby zavádzame aj tu čiastočnú automatizáciu.

Zlatno vyrába brusnú kališkovinu a rôzne úžitkové sklo ručne. Huta bola založená v r. 1836. Z jej výrobkov treba predovšetkým vyzdvihnúť výrobu olovnatého krištálu. Huta je hodne zastaralá, má však kvalitné rafinovanie skla.

Málinec, predtým tiež družstevná sklárňa, má nevýhodnú polohu, lebo je vzdialená 14 km od železnice. Silne badať na nej zub času. Vyrába kališkovinu, úžitkové sklo a petrolejové sklo. Výrobu má ručnú a má vlastnú rafinériu.

Katarínsku Hutu postavili v r. 1840 bratia Kuchýnkovci a pokrstili ju po svojej matke Kataríne. Bola to jedna z najhladanejších hutí v minulom a začiatkom tohto storočia pre svoje umelecky vysoko hodnotné kalichy a vrstvené sklo nádherných farieb. Jej zmodernizovanie vyžaduje značné investície. Výroba je ručná, má dobre vybudovanú rafináciu skla.

Na východe je závod „Máriadolina“ v Kružlovskej Hute, 12 km od najbližšej železničnej stanice v Bardejove. Vyrába lacnejšie druhy úžitkového skla. Je excentricky položená a okrem dreva ďaleko od surovínových základní. Rafináciu skla nemá. Je to huta zastaralá, postavená v r. 1902 Pauszom z Košíc ako náhrada za zaniklé sklárne Lívov a Kríže. Svoje výrobky predáva v tuzemsku.

Ako deviaty závod spravujeme závod Kühmayer v Bratislave, ktorý vyrába leónsky tovar a vianočné ozdoby z rúrkového skla.

Všetky závody okrem Nemšovej, Novej Bane a Máriadoliny, vyrábajú dobrý exportný tovar, ktorého umiestovanie na zahraničných trhoch v poslednej dobe naráža na ťažké odbytové pomery, zapríčinené svetovou hospodárskou situáciou. Ešte v r. 1947 a 1948 slovenské sklo bolo vyvážané do 58 kontinentálnych aj zámorských štátov a vývoz presahoval viac ako polovinu predajného potenciálu nášho národného podniku. Od 1. januára 1949 bol odlúčený od výroby zahraničný aj tuzemský predaj a vytvorily sa nové predajné organizácie, na ktorých v budúcnosti bude záležať, aby hodnotné výrobky našich pracovitých sklárov boli predajom aj skutočne dobre zhodnotené.

Národný podnik sa poctivo stará o automatizáciu výroby tam, kde to neubiera hodnotu umeleckej ručnej výroby a zabezpečuje

súčasne rentabilnosť závodu do budúcnosti. Nádejnú životaschopnosť dokázal náš národný podnik uspokojujúcim hospodárskym výsledkom splnenia 2RP a dobrým štartom do 5RP, v ktorom sa neobídeme bez plánovanej automatizácie, v rámci ktorej už okrem spomínaného má sa vybudovať ešte ďalšia významná priemyselná sklárska výroba na Slovensku.

Ku zdarnému zvládaniu všetkých úkolov, ktoré nás čakajú, potrebujeme technicky dobre pripravený dorast. Za tým účelom národný podnik dáva svoju podporu Vysokej škole technickej k vybudovaniu sklárskeho oddelenia, na ktoré čakajú v sklárstve veľké technické a vedecké úlohy, musí nám vychovať sklársky technologický dorast a súčasne prevziať na seba vedecko-praktické práce aspoň do tej doby, kým nebudeme mať dostatočne vybudované plánované laboratóriá v Lednických Rovniach, Utekáči a Kat. Hute. Škoda len, že elán, ktorým sa toto oddelenie pustilo do práce, nemožno pre naprostý nedostatok miestností v budove Techniky a pre nedostatok potrebných prístrojov a zariadení rozvinúť z prvo počiatku natoľko, aby mohlo tieto historicky dôležité úlohy plniť tak rýchlo a takou mierou, ako to tento sektor priemyslu na Slovensku veľmi súrne potrebuje. Súbežne s budovaním sa sklárskeho oddelenia na Technike pripravujeme cvičený odborný dorast pre hutnú výrobu v sklárskej škole v Boru za značných finančných obetí, z ktorej nám už tento rok výjde prvý káder dobre pripraveného sklárskeho dorastu. Smie presvedčenie, že naši budúci sklárski inžinieri-chemici a absolventi odborných sklárskych škôl budú základným pilierom budovania ďalšej lepšej budúcnosti slovenského sklárskeho priemyslu, aby tento skvietal ďalej, zabezpečil si lepšiu a bezpečnú budúcnosť a prispel k budovaniu nášho národného hospodárstva.

O technický pokrok v slovenskom sklárstve.

VÁCLAV ČTYROKÝ

Stará a bohatá je história slovenského sklárstva. Jeho výrobky, najmä kalíškovina, nesú pečať vysokej akosti a sú dôkazom jedinečnej sklárskej zručnosti dedenej s generácie na generáciu. Lenže tieto hodnoty nepostačujú na zaistenie úspešného vývoja slovenských sklární. Ako skúsenosti z minulosti často dokázaly, úzko vymedzený výrobný program podliehal ľahko svetovým odbytovým krízam a okrem toho slovenské sklárne väčšinou technicky nedostatočne vybavené, nevhodne dislokované a odkázané na dovoz hlavných surovín z českých krajín, pociťovali tým citlivejšie vonkajšiu reakciu, ovplyvňujúcu boj cenový a konkurenčný.

Vedúci hospodárski činitelia na Slovensku tieto nedostatky dobre poznajú a preto v pláne industrializácie Slovenska v rámci 2RP a 5RP bol jasne vytýčený program, ktorého základňou je pri